

**Podsumowanie wyników naboru wniosków do Programu LIFE w roku 2019
oraz naboru wniosków w roku 2020, a także dotychczasowe i planowane
działania NFOŚiGW w zakresie wsparcia wnioskodawców LIFE**

Spis treści:

1. Streszczenie
2. Informacje ogólne
3. Wyniki naboru LIFE 2019 roku i informacja dotycząca zawartych umów
4. Nabór LIFE 2020
5. Realizacja projektów LIFE w Polsce
 - I. Projekty LIFE w Polsce
 - II. Kontrola projektów LIFE
6. Działalność informacyjno–szkoleniowa NFOŚiGW oraz realizacja Projektu Budowania Potencjału/Capacity Building
 - I. Działania zrealizowane w 2020 r.
 - II. Działania planowane do zrealizowania w 2021 r.

1. Streszczenie

- Niniejsza informacja stanowi wypełnienie obowiązku wynikającego z postanowień:
 - art. 6 pkt 11 *Porozumienia w sprawie wdrażania Instrumentu Finansowego LIFE+ pomiędzy Ministrem Środowiska a NFOŚiGW z dnia 05.09.2008 r. zmienionego Aneksami nr 1 z dnia 07.05.2010 r.,*
 - art. 5 pkt 1 *Porozumienia w sprawie współpracy w zakresie wsparcia wdrażania programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE, ustanowionego na lata 2014–2020 z dnia 28.02.2014r.*
- Nabór wniosków tradycyjnych w ramach Programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE w roku 2019 zakończył się wyborem do dofinansowania przez KE 4 polskich projektów tradycyjnych, 1 zagranicznego z udziałem polskiego partnera i 2 projektów zintegrowanych o kwocie wsparcia KE o równowartości **116,78** mln zł, współfinansowanym przez NFOŚiGW w wysokości **67,62** mln zł. Projekt zagraniczny, w którym polski podmiot jest współbeneficjentem, uzyskał wsparcie KE w wysokości 1,27 mln zł. Dla porównania w wyniku naboru 2018 r. zaakceptowany został 1 wniosek LIFE z Polski oraz 4 projekty zagraniczne w których współbeneficjentami byli wnioskodawcy z Polski, na kwotę współfinansowania KE stanowiącą równowartość 6,9 mln zł.
- W 2020 r. wdrożono zmiany uatrakcyjniające ofertę NFOŚiGW w zakresie współfinansowania Programu LIFE. W rezultacie podjętych działań w ramach naboru 2020 r. do Komisji Europejskiej zostało złożonych 91 wniosków przez podmioty z Polski, w tym 68 Concept Note (I faza Podprogramu działań na rzecz środowiska) oraz 17 pełnych wniosków (Podprogram działań na rzecz klimatu). Dodatkowo dla Podprogramu działań na rzecz środowiska, w I fazie naboru złożone zostały 44 wnioski zagraniczne, w których współbeneficjentami były polskie podmioty.

W Podprogramie działań na rzecz klimatu złożono 6 wniosków zagranicznych z udziałem polskich podmiotów.

Ponadto złożonych zostało 6 wniosków na projekty zintegrowane. Łącznie złożono 141 wniosków, z czego 91 złożyły podmioty z Polski (85 - projekty tradycyjne, a 6 - projekty zintegrowane), a 50 to projekty zagraniczne.

W porównaniu do naboru 2019 roku w 2020 roku złożonych zostało przeciętnie o 70% więcej wniosków, a w przypadku projektów przyrodniczych wzrost ten wyniósł ponad 160%.

- W kwietniu 2020 r. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przestał do Komisji Europejskiej Raport Końcowy z realizacji Projektu Budowania Potencjału, który poprzez szereg działań promocyjno-szkoleniowych miał na celu lepsze wykorzystanie środków LIFE. Większość zaplanowanych w umowie wskaźników osiągnięto w terminie. Jednak główny cel projektu, jakim było zwiększenie wykorzystania przez Polskę środków LIFE nie został osiągnięty. KE zaakceptowała Raport Końcowy.
- W 2020 r. Wydział LIFE/KPK LIFE podjął szereg działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności Programu LIFE, a tym samym lepszego wykorzystania środków LIFE w naborze 2020 i w kolejnych naborach. Do najważniejszych zaliczyć należy: zwiększenie intensywności dofinansowania, uruchomienie pilotażu Inkubatora wniosków LIFE, skierowanego do organizacji pozarządowych, przeprowadzenie 8 webinarium z zakresu pisania wniosków LIFE dla łącznie ponad 1000 uczestników (w webinarium każdorazowo brali udział przedstawiciele KE/EASME), konsultacje 78 wniosków i koncepcji wniosków LIFE, ujednolicenie wysokości dofinansowania projektów LIFE ze środków NFOŚiGW.
- Wstępne rezultaty naboru 2020 roku: złożenie 91 fiszek projektowych, zaproszenie 7 wnioskodawców z Polski do złożenia pełnych wniosków w ramach Podprogramu działań na rzecz środowiska oraz uzyskanie przez 2 wnioski dofinansowania KE w Podprogramie działań na rzecz klimatu, wskazują na zadawalające wyniki działań NFOŚiGW w obszarze zwiększenia zainteresowania Programem LIFE, co przełożyło się na większą liczbę fiszek i wniosków złożonych do KE. Jednak wciąż największym wyzwaniem, przed jakim staje Polska, wobec międzynarodowej konkurencji o środki LIFE, jest wskaźnik sukcesu: złożenie wniosków o bardzo dużej europejskiej wartości dodanej, tj. dużych, ambitnych, międzynarodowych projektów rozwiązujących, w jak największej skali, istotne europejskie problemy środowiskowe. Stąd w naborze 2021 roku NFOŚiGW zaproponował stosowne zmiany w Inkubatorze Wniosków LIFE – instrumencie finansowym służącym przygotowaniu wniosków do LIFE.

2. Informacje ogólne

Program LIFE jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Zarządzany jest z poziomu Komisji Europejskiej i wdrażany od 1992 roku. Celami Programu są:

- wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska,
- realizacja polityki ochrony środowiska,
- identyfikacja i promocja nowych rozwiązań problemów związanych z ochroną środowiska.

Beneficjentem Programu może być każdy podmiot zarejestrowany na terenie Unii Europejskiej. NFOŚiGW włączył się w realizację Instrumentu Finansowego LIFE+ w 2008 r. Na podstawie zawartego porozumienia z Ministrem Środowiska (*Porozumienie w sprawie wdrażania Instrumentu Finansowego LIFE+ pomiędzy Ministrem Środowiska a NFOŚiGW z dnia 5 września 2008 r.*) NFOŚiGW przyjął funkcje Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE+ oraz instytucji współfinansującej projekty LIFE+, zapewniając dofinansowanie przedsięwzięć ze środków krajowych oraz pomoc merytoryczną w przygotowaniu wniosków.

W perspektywie 2007-2013, w ramach LIFE+ dofinansowanie Komisji Europejskiej uzyskało 65 projektów realizowanych na terenie Polski, o łącznym koszcie całkowitym ok. 620 mln zł i dofinansowaniu NFOŚiGW w formie dotacji na poziomie ponad 260 mln zł. Od naboru 2008 r., w którym NFOŚiGW włączył się we wdrażanie LIFE+, Polska pozyskała ze środków LIFE+ 91 % alokacji krajowej tj. 80,7 z 88,3 mln €. W obecnej perspektywie finansowej Polska pozyskała 37,3 mln €, w tym 20,2 mln € w ramach projektów współfinansowanych przez NFOŚiGW.

Kontynuacją Programu LIFE+ w perspektywie 2014-2020 jest Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE ustanowiony Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 11.12.2013 r. Wdrażanie Programu podzielono na dwa okresy rozliczeniowe, w ramach których są przyjmowane tzw. Wieloletnie Programy Prac, definiujące zakres wdrażania LIFE w danym okresie. W latach 2014-2017 obowiązywał pierwszy Wieloletni Program Prac, który został już zakończony. W dniu 12 lutego 2018 r. opublikowano drugi Wieloletni Programu Prac na lata 2018-2020.

Ponadto Komisja Europejska, oprócz projektów tradycyjnych, dopuściła dodatkowo możliwość uzyskania dofinansowania na realizację projektów budowania potencjału oraz zintegrowanych, a także projekty pomocy technicznej (umożliwiające wsparcie dla przygotowania projektów zintegrowanych).

Korzystając z doświadczeń lat 2008 - 2013, w dniu 28.02.2014 r. podpisano *Porozumienie pomiędzy MŚ, a NFOŚiGW w sprawie współpracy w zakresie wsparcia wdrażania Programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE ustanowionego na lata 2014-2020*. Aktualnie obowiązujące Porozumienie określa, m. in. iż: „biorąc pod uwagę określony ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1323 z późn. zm.), w szczególności art. 400b ust. 1, cel działania Narodowego Funduszu oraz wynikające z art. 400q ust. 2 ustawy zalecenie prowadzenia przez Narodowy Fundusz gospodarki finansowej w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną (...)” do zadań NFOŚiGW należy: „zapewnienie możliwości ubiegania się o współfinansowanie ze środków krajowych projektów, w tym projektów zintegrowanych, które są zgodne z krajowymi dokumentami strategicznymi w obszarze ochrony środowiska i klimatu, na zasadach określonych we właściwym programie priorytetowym NFOŚiGW”. Na mocy powyższego, Beneficjenci LIFE z Polski mogą uzyskać wsparcie finansowe projektów pochodzące ze środków NFOŚiGW, a Wnioskodawcy, wsparcie Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE w zakresie przygotowywania wniosków LIFE.

3. Wyniki naboru LIFE 2019 roku i informacja dotycząca zawartych umów

Nabór wniosków o dofinansowanie w 2019 r. był szóstym naborem w ramach perspektywy finansowej 2014-2020. Do Komisji Europejskiej przekazano 83 wnioski za pomocą generatora wniosków eProposal (w tym 48 wniosków złożonych przez polskich wnioskodawców i 35 wniosków zagranicznych, w których polscy wnioskodawcy są współbeneficjentami).

Program LIFE przewiduje, oprócz projektów tradycyjnych, finansowanie projektów zintegrowanych (PZ). Koncentrują się one na pełnym wdrożeniu planów i strategii dotyczących rozwiązania problemów środowiskowych w skali co najmniej regionalnej. W ramach naboru projektów zintegrowanych 2019, złożono 3 polskie koncepcje projektów i wszystkie one zostały zaproszone przez KE do złożenia pełnych wniosków. 2 wnioski zostały zaakceptowane przez KE.

Dotychczas NFOŚiGW przyznał dofinansowanie na realizację 7 przedsięwzięć LIFE z naboru 2019 r. (6 w których beneficjentem koordynującym jest podmiot z Polski oraz 1 projekt zagraniczny), na łączną kwotę 67,62 mln zł przy wsparciu KE wynoszącym równowartość **116,78 mln zł**. 5 przedsięwzięć to projekty tradycyjne, a 2 to projekty zintegrowane. Wśród 5 projektów tradycyjnych znajdują się 4 projekty z Podprogramu działań na rzecz środowiska oraz jeden z Podprogramu działań na rzecz klimatu (ten ostatni oczekuje na podpisanie umowy dotacyjnej). Wśród 4 projektów tradycyjnych z Podprogramu działań na rzecz środowiska 1 to projekt zagraniczny, koordynowany przez podmiot ze Słowacji (projekt ten uzyskał dofinansowanie NFOŚiGW i oczekuje na podpisanie umowy dotacyjnej).

Dodatkowo 1 wniosek o współfinansowanie ze środków NFOŚiGW dotyczący projektu zagranicznego, koordynowanego przez podmiot z Bułgarii, podlega obecnie ocenie (wnioskowane dofinansowanie NFOŚiGW wynosi 109 tys. zł, natomiast udział KE w działaniach realizowanych w Polsce 97 tys. €).

W wyniku naboru 2019 r., NFOŚiGW podpisał **5 umów o współfinansowanie ze środków NFOŚiGW** projektów LIFE (w tym 2 dla projektów zintegrowanych), 2 kolejne zostaną podpisane w najbliższym czasie. Łączna kwota udzielonego współfinansowania wynosi **67,62 mln zł**. Zestawienie projektów z naboru 2019 r. dofinansowywanych przez KE, którym Zarząd NFOŚiGW przyznał dofinansowanie przedstawia poniższa tabela 1.

Tabela 1. Zestawienie projektów z naboru 2019 r. dofinansowywanych przez KE i NFOŚiGW (dla środków KE przyjęto kurs przeliczeniowy 4,24 PLN/EUR)

Lp.	Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Obszar priorytetowy	Całkowity koszt [PLN]	Środki KE [PLN]	Środki NFOŚiGW [PLN]
1.	Kampinoski Park Narodowy	Ochrona i odtwarzanie mokradeł na terenie obszaru Natura 2000 "Puszcza Kampinowska"	Ochrona przyrody i różnorodność biologiczna	23 765 354	13 585 388	8 317 873
2.	Województwo Opolskie	Wdrożenie systemu zarządzania jakością powietrza w samorządach województwa opolskiego	Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami	12 858 656	6 909 970	5 054 845
3.	Instytut Ekologii Terenów Przemysłowych	Promocja i wdrażanie ETV jako dobrowolnego programu UE służącego weryfikacji efektu działania technologii środowiskowych.	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	3 307 337	1 807 584	1 321 335
4.	Instytut Ochrony Środowiska	Ocena długoterminowego wpływu europejskiego systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) na zeroemisyjną gospodarkę do 2050 r.	Zarządzanie i informacja na rzecz klimatu	6 185 682	3 105 618	2 460 416
5.	PTOP "Salamandra"	Ochrona susła moregowanego (<i>Spermophilus citellus</i>) na północno-zachodnim skraju jego zasięgu- Projekt zagraniczny	Ochrona przyrody i różnorodność biologiczna	2 198 602	1 269 113	769 511
6.	PGW Wody Polskie	Wdrażanie planu gospodarowania wodami w dorzeczu Wisły na przykładzie zlewni Pilicy	Projekt zintegrowany	73 961 855	41 484 762	25 094 735
7.	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	„LIFE EKOMALOPOLSKA - "Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego"	Projekt zintegrowany	70 289 170	46 016 762	24 601 209
Razem				192 566 656	116 778 343	67 619 924

W roku 2020 NFOŚiGW stworzył również możliwość współfinansowania projektów LIFE, które uzyskały dofinansowanie KE we wcześniejszych latach, ale do tej pory nie uzyskały dofinansowania NFOŚiGW. Z możliwości tej skorzystały dotychczas 3 podmioty z naborów LIFE 2014 i 2015 (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Klub Przyrodników) uzyskując wsparcie w łącznej wysokości **12,76 mln zł**. Ponadto jeden podmiot (Lubelskie Towarzystwo Ornitologiczne) uzyskał zwiększenie dofinansowania do realizowanego już projektu do poziomu zgodnego z wnioskiem złożonym w naborze NFOŚiGW w roku 2018 - uwzględniono wyjaśnienia przesłane przez tego Beneficjenta i powiększono kwotę dofinansowania o 1,11 mln zł. Jeden wniosek o dofinansowanie projektu LIFE z 2015 roku jest w trakcie oceny.

4. Nabór LIFE 2020

Inkubator Wniosków LIFE

Jednym z działań podjętych przez NFOŚiGW w związku nadaniem przez Ministra Klimatu w piśmie z dnia 16.01.2020 r. „*wysokiego priorytetu kwestiom związanym zarówno z bieżącą realizacją LIFE jak również przygotowaniem do kolejnej perspektywy finansowej*”, było uruchomienie w ramach programu priorytetowego Współfinansowanie Programu LIFE Inkubatora wniosków LIFE. Zadaniem Inkubatora wniosków LIFE było wyjście naprzeciw zidentyfikowanej potrzebie finansowego wsparcia wnioskodawców w przygotowaniu projektów/wniosków do Programu LIFE, które ze względu na zwiększającą się z roku na rok konkurencję, wymagają dużych nakładów pracy i środków. Ze względu na fakt, że takie rozwiązanie NFOŚiGW udostępnił wnioskodawcom LIFE po raz pierwszy zdecydowano, że zostanie ono potraktowane jako pilotaż i skierowane do jednej grupy odbiorców – organizacji pozarządowych.

W wyniku ogłoszonego w dniu 20.05.2020 r. naboru, do NFOŚiGW wpłynęło 17 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć w formie dotacji, spośród których jeden wniosek został odrzucony z powodu niespełnienia kryteriów dostępu, pięć wniosków zostało odrzuconych na negatywnej oceny w zakresie kryteriów jakościowych, a jeden wniosek został wycofany przez wnioskodawcę w związku z połączeniem jego przedsięwzięcia z innym wnioskodawcą,

Dwóm wnioskom spełniającym kryteria jakościowe Zarząd NFOŚiGW postanowił nie udzielić dofinansowania na realizację przedsięwzięć w ramach Inkubatora Wniosków LIFE ze względu na niewywiązywanie się wnioskodawcy z postanowień dwóch innych umów zawartych w NFOŚiGW w ramach POiŚ 2014-2020.

Ostatecznie udzielonych zostało 8 dotacji na przygotowanie ośmiu projektów/wniosków do Programu LIFE. Z wnioskodawcami zawarto umowy o dofinansowanie przedsięwzięć w formie dotacji, w tym 7 dla wniosków złożonych w ramach podprogramu LIFE na rzecz środowiska oraz 1 dla wniosku złożonego w ramach podprogramu LIFE na rzecz klimatu (tabela 2 poniżej). Łączna kwota udzielonego dofinansowania wyniosła 400 000 zł.

W ramach ogłoszonego przez Komisję Europejską (KE) dwuetapowego naboru wniosków do Programu LIFE - Podprogram na rzecz środowiska, dotychczas zakończona została ocena złożonych w pierwszym etapie naboru tzw. fiszek projektowych (*concept notes*). W wyniku tej oceny 7 podmiotów z Polski zostało zaproszonych do przedłożenia pełnych wersji wniosków o dofinansowanie projektów, w tym 3 wnioski na które zawarto umowy w ramach Inkubatora wniosków LIFE.

Tabela 2. Zestawienie wniosków w ramach Inkubatora Wniosków LIFE, na których realizację zawarto umowy o dofinansowanie w formie dotacji ze środków NFOŚiGW na kwotę 50 000 zł każdy.

L.p.	Nazwa wnioskodawcy	Nazwa przedsięwzięcia
1	Fundacja WWF Polska	Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn.: „Praktyki adaptacyjne do zmiany klimatu stosowane w gospodarstwie”
2	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Dofinansowanie przygotowania wniosku w ramach Programu LIFE pn. „Zabezpieczenie kluczowej populacji bociana białego w Europie Środkowej”
3	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków*	Dofinansowanie przygotowania wniosku do LIFE: Odtworzenie populacji ptaków siewkowych otwartych terenów podmokłych w Polsce poprzez tworzenie dużych obszarów ochrony czynnej
4	Klub Przyrodników*	"Przygotowanie dokumentacji wnioskowej dla projektu LIFE Apollo2020"
5	Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska - Centrum Informacji o Środowisku UNEP/GRID-Warszawa (Zakład NFOŚ)	Przygotowanie wniosku do Programu LIFE na projekt pt. "Karpaty Łączą - ochrona górskich siedlisk łąkowych i murawowych w ostojach Natura 2000"
6	Centrum Badań i Innowacji Pro-Akademia	Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn.: „Pilotażowa technologia produkcji folii opakowaniowej o właściwościach ochronnych dla produktów spożywczych na bazie biopolimeru kwasu mlekowego (PLA) wytwarzanego z odpadów z przemysłu piekarniczego i cukiernictwa /BREAD4PLA +/”
7	Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze*	Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn.: "Rozszerzenie zasięgu występowania bałtyckiej populacji rysia w północnej Polsce"
8	PROZON Fundacja Ochrony Klimatu	Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn.: „Instalacja demonstracyjna do przetwarzania zużytych urządzeń z sektora chłodnictwa i klimatyzacji oraz pomp ciepła”

* przedsięwzięcie uzyskało zaproszenie do złożenia pełnej wersji wniosku LIFE

Nabór wniosków o współfinansowanie przedsięwzięć

W sierpniu 2020r. przeprowadzono nabór wniosków o współfinansowanie przez NFOŚiGW projektów LIFE składanych w ramach podprogramu na rzecz klimatu (nabór 2020), w ramach którego nie został złożony żaden wniosek. W listopadzie 2020 r. zakończono natomiast nabór wniosków o współfinansowanie projektów LIFE w ramach podprogramu na rzecz środowiska (nabór 2020) w procedurze tradycyjnej. W ramach tego naboru przedłożono 4 wnioski (spośród 7 jakie uzyskały wstępną pozytywną ocenę koncepcji projektu dokonywaną przez KE). Kontynuowano również nabór wniosków o dofinansowanie projektów LIFE, jakie uzyskały akceptację KE w ramach naboru LIFE 2019 (w ramach tej procedury przedłożonych zostało 6 wniosków).

W naborze 2020 Wnioskodawcy, którzy nie złożyli wcześniej wniosku do NFOŚiGW będą mieli szansę złożenia wniosku o współfinansowanie krajowe w ramach tzw. naboru uzupełniającego, po akceptacji przez KE wniosków przedkładanych w ramach programu LIFE.

Nabór LIFE

W roku 2020 odbył się ostatni nabór wniosków LIFE w perspektywie finansowej 2014-2020. W 2020 r. wdrożono zmiany uatrakcyjniające ofertę NFOŚiGW w zakresie współfinansowania Programu LIFE. Dzięki powyższym działaniom zanotowano znaczące wzrosty liczby składanych koncepcji projektów i wniosków w naborze LIFE 2020. W Podprogramie działań na rzecz środowiska, w I etapie naboru, złożonych zostało 112 koncepcji projektów dotyczących Polski (wzrost o 72% w stosunku do naboru 2019), w tym 68 przez wnioskodawców z Polski (wzrost o 84%), a 44 przez wnioskodawców z innych

krajów UE (wzrost o 57%). Do II etapu naboru zaproszono 7 projektów polskich wnioskodawców: 5 z obszaru Przyroda i Różnorodność biologiczna i 2 z obszaru Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami. W połowie lutego 2021 r. do KE złożone zostały pełne wnioski dotyczące tych 7 projektów.

W Podprogramie działań na rzecz klimatu złożono 23 wnioski (wzrost o 53% w stosunku do naboru 2019), w tym 17 złożonych zostało przez polskich wnioskodawców (wzrost o 113%), a 6 przez wnioskodawców z innych krajów UE (spadek o 14%). W pierwszym tygodniu marca 2 wnioskodawców z Polski w ramach tego podprogramu zostało zaproszonych do fazy negocjacji z KE (tzw. revision phase).

W naborze 2020 złożono również 6 koncepcji projektów zintegrowanych (wzrost o 100%) - 5 z nich otrzymało zaproszenie do złożenia pełnego wniosku, co nastąpi w marcu 2021 r. Wyniki oceny KE będą znane w czerwcu 2021 r. Realizacja projektów zintegrowanych z naboru 2020 jest możliwa od października 2021 r.

Zestawienie projektów LIFE złożonych do KE w naborze 2020 w poszczególnych obszarach priorytetowych w porównaniu do naboru 2019 r. przedstawiono w Tabeli 3, a lista przedsięwzięć mających szansę uzyskać dofinansowanie w naborze 2020 znajduje się w załączniku nr 1.

Tabela 3. Statystyka fiszek projektowych i wniosków LIFE złożonych do KE w naborach 2019 i 2020 r.

Nr	Podprogram/Obszar priorytetowy	Polska		Międzynarodowe		Razem		WZROST %		
		2019	2020	2019*	2020*	2019	2020	PL	Mn	Razem
ŚRODOWISKO (fiszeki)										
1.1	Ochrona środowiska	12	18	12	19	24	37	50	58	54
1.2	Ochrona Przyrody i Różnorodność biologiczna	11	29	6	10	17	39	164	67	129
1.3	Informacja i Zarządzanie w zakresie środowiska	14	21	10	15	24	36	50	50	50
	Suma	37	68	28	44	65	112	84	57	72
KLIMAT (wnioski)										
		2019	2020	2019**	2020**	2019	2020	PL	Mn	Razem
2.1	Ograniczenie wpływu człowieka na klimat	0	5	4	2	4	7	n/d	-50	75
2.2	Dostosowanie się do skutków zmian klimatu	4	7	0	3	4	10	75	n/d	150
2.3	Informacja i Zarządzanie w zakresie klimatu	4	5	3	1	7	6	25	-67	-14
	Suma	8	17	7	6	15	23	113	-14	53
PROJEKTY ZINTEGROWANE (fiszeki)										
		3	6	-	-	3	6	100	-	100
	SUMA	48	91	35	50	83	141	90	43	70

* - eksport z eProposal ENV: obejmuje wszystkie fiszeki wnioskodawców zagranicznych, które dotyczą obszaru Polski

** - eksport z eProposal Clima - obejmuje listę projektów zagranicznych, w których polskie podmioty widnieją jako Współbeneficjenci (AB)

5. Realizacja projektów LIFE w Polsce

5.1 Projekty LIFE w Polsce

Od roku 2008, kiedy NFOŚiGW włączył się w realizację Programu LIFE w Polsce jako instytucja współfinansująca, podpisano 113 umów, w tym 95 umów o dofinansowanie w formie dotacji, 17 umów dofinansowania w formie pożyczki na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięcia oraz 1 umowę dofinansowania w formie pożyczki na wkład własny beneficjenta. Większość projektów współfinansowanych przez NFOŚiGW (81) to przedsięwzięcia krajowe - realizowane przez polskich beneficjentów na terenie naszego kraju. Polskie podmioty brały także udział w realizacji projektów zagranicznych (10 przedsięwzięć, 14 umów), koordynowanych przez podmioty ze Szwecji, Hiszpanii, Niemiec, Włoch, Belgii, Litwy oraz Czech. Zestawienie wszystkich umów o współfinansowanie projektów LIFE stanowi załącznik 2. Strukturę zawartych umów oraz dane finansowe przedstawia tabela nr 4.

Tabela 4. Zestawienie umów o współfinansowanie zawartych przez NFOŚiGW od 2008 r. Dla dofinansowania KE przyjęto kurs przeliczeniowy 4,24 pln/euro

Instrument Finansowy LIFE+ (perspektywa 2007-2013)					
rodzaj umowy	liczba umów	zakres tematyczny	całkowity koszt [PLN]	kwota dofinansowania ze środków KE [PLN]	kwota dofinansowania ze środków NFOŚiGW [PLN]
dotacje	38	Przyroda i różnorodność biologiczna	429 686 755	242 695 887	179 263 322
	18	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	121 284 857	59 211 277	49 941 763
	10	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	67 545 757	35 150 014	29 937 379
pożyczki	12	Przyroda i różnorodność biologiczna	12 969 976	-	12 969 976
	2	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	1 091 956	-	1 091 956
	3	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	2 656 310	-	2 656 310
Program LIFE (perspektywa 2014-2020)					
dotacje	8	Przyroda i różnorodność biologiczna	100 882 418	59 632 603	28 791 955
	5	Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami	34 674 933	19 963 563	8 838 9 18
	5	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	18 449 423	10 893 121	5 747 3 05
	3	Dostosowanie się do skutków zmian klimatu	28 111 343	14 009 013	6 929 172
	2	Łagodzenie skutków zmiany klimatu	12 638 924	6 991 103	2 818 707
	3	Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu	17 728 454	10 696 278	5 072 770
	3	Projekty zintegrowane	216 585 042	129 540 578	61 724 891
pożyczki	1	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	4 000 000	-	4 000 000
razem dotacje	95	-	1 047 587 906	588 783 437	379 066 182
razem pożyczki	18	-	20 718 242	-	20 718 242

5.2 Kontrola projektów LIFE

Zgodnie z regulacjami NFOŚiGW, każda umowa o współfinansowanie projektu LIFE+/LIFE musi zostać przynajmniej jednokrotnie skontrolowana w okresie realizacji przedsięwzięcia, przy czym z uwagi na fakt, że są to przedsięwzięcia wieloletnie, dla wielu umów prowadzone są kontrole w toku realizacji oraz przed zamknięciem, a także w okresie trwałości projektu. Zależy to przede wszystkim od przebiegu realizacji działań projektowych. Dodatkowe kontrole zlecane są w szczególności dla przedsięwzięć,

których okres realizacji został za zgodą KE wydłużony, gdy w umowie z NFOŚiGW wprowadzone zostaną analogiczne zmiany terminu zakończenia realizacji i osiągnięcia efektu rzeczowego i ekologicznego. W 2020 roku kontroli poddano łącznie trzy umowy, w tym jedna w okresie realizacji, jedna przed zamknięciem projektu oraz jedna w okresie trwałości, przy czym dla żadnego z kontrolowanych przedsięwzięć nie zostały wydane zalecenia pokontrolne. Zestawienie kontrolowanych w 2020 r. umów przedstawiono w tabeli 5 poniżej:

Tabela nr 5. Zestawienie umów, których kontrolę przeprowadzono w 2020r.

Numer umowy	Nazwa przedsięwzięcia	Beneficjent	Zalecenia pokontrolne	Realizacja zaleceń
481/2010	Renaturyzacja sieci hydrograficznej w Basenie Środkowym Doliny Biebrzy I Etap.	Biebrzański Park Narodowy	nie	nd
604/2013	Ochrona i renaturyzacja mokradeł obszaru Natura 2000 Puszcza Kampinowska	Kampinoski Park Narodowy	nie	nd
144/2017	Green-Go! Inicjatywy lokalne na rzecz programu kształtowania zielonej infrastruktury na obszarach Natura 2000 w Karpatach	Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska	nie	nd

6. Działalność informacyjno – szkoleniowa NFOŚiGW oraz realizacja Projektu Budowania Potencjału LIFE/Capacity Building

PBP LIFE był realizowany w terminie od 31.12.2015 r. do 31.12.2019 r. w oparciu o umowę NFOŚiGW z Komisją Europejską nr LIFE14 CAP/PL/000011 z dnia 30.12.2015 r.

Całkowity koszt projektu to 762 959,05 €, w tym 464 348,53 € dofinansowanie z KE i 298 610,52 € wkład własny Narodowego Funduszu. W okresie realizacji Umowy, w latach 2016-2019 Narodowy Fundusz, poprzez działania promocyjno-szkoleniowe, dążył do zwiększenia wykorzystania środków Programu LIFE przez polskie podmioty.

Większość zaplanowanych w umowie wskaźników osiągnięto w terminie. Jednak główny cel projektu, jakim było zwiększenie wykorzystania przez Polskę środków LIFE nie został osiągnięty. Podsumowane realizacji wskaźników projektu znajduje się w załączniku nr 3 do niniejszego sprawozdania.

16.04.2020 r. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przesłał do Komisji Europejskiej Raport Końcowy z realizacji Projektu Budowania Potencjału. KE / EASME zaakceptowała Raport Końcowy projektu w dniu 22.07.2020 r.

6.1. Działania zrealizowane w 2020 r.:

Prezentacje na temat Programu LIFE na konferencjach

W 2020 roku przedstawiciele KPK LIFE przygotowali i zaprezentowali informacje na 8 konferencjach i spotkaniach organizowanych przez inne podmioty lub we współpracy z NFOŚiGW. Rozkład spotkań w poszczególnych miesiącach: styczeń - 3, luty - 4, lipiec - 1. Spotkanie w lipcu 2020 odbywało się zdalnie. W tabeli nr 6 przedstawiono zestawienie wspomnianych wydarzeń z 2020 roku.

Tabela 6. Zestawienie wydarzeń, podczas których prezentowano Program LIFE w 2020 r.

Lp.	Data	Miejscowość	Nazwa wydarzenia
1	09.01.2020	Warszawa	Fundacja Ochrony Klimatu PROZON – „Przedsiębiorstwo i Środowisko”
2	16.01.2020	Warszawa	BalticLeadership
3	20.01.2020	Warszawa	Wspólna konferencja Horyzont 2020 i Programu LIFE
4	04.02.2020	Warszawa	Pozyskanie środków UE w ramach programu LIFE w latach 2007-2018
5	06.02.2020	Kaliska k. Łochowa	Spotkanie Dyrektorów Parków Krajobrazowych
6	19.02.2020	Izabelin	Spotkanie Dyrektorów Parków Narodowych
7	27.02.2020	Arłamów	Konwent Marszałków
8	08.07.2020	Warszawa	Ministerstwo Obrony Narodowej – obszary Natura 2000

Szkolenia z pisania wniosków do Programu LIFE

W trakcie trwania naboru LIFE oraz naboru wniosków o współfinansowanie, NFOŚiGW podjął odpowiednie działania w celu pomocy polskim wnioskodawcom w ubieganiu się o dofinansowanie. Ze względu na stan epidemiczny panujący w Polsce zmieniona została formuła szkoleń, które w roku 2020 odbywały się jedynie w formie webinarium. Odbyło się 8 webinarium w następujących obszarach: Przyroda - 3, Środowisko - 2 oraz Klimat - 3. Łącznie uczestniczyło w nich ponad 1000 osób. Każdorazowo wśród prezentujących gości był obecny przedstawiciel KE/EASME oraz Monitorzy projektów LIFE. Beneficjenci LIFE prezentowali również realizowane przez siebie projekty LIFE. Nagrania ze wszystkich webinarium zostały udostępnione na kanale YouTube NFOŚiGW. Zestawienie przeprowadzonych webinarium zostało zaprezentowane w tabeli nr 7.

Tabela nr 7. Zestawienie szkoleń przeprowadzonych w formie webinarium w roku 2020

Lp.	Termin	Zakres szkolenia: Obszar priorytetowy LIFE
1	28.04.2020	Obszar 1.2 i 1.3 Podprogram działań na rzecz środowiska "Przygotowanie wniosku do Programu LIFE w obszarze przyroda i różnorodność biologiczna z elementami zarządzania i informacji na rzecz środowiska" cz. 1
2	29.04.2020	Obszary 1.1 i 1.3 Podprogram działań na rzecz środowiska "Przygotowanie wniosku do Programu LIFE w zakresie środowiska i efektywnego gospodarowania zasobami z elementami zarządzania i informacji na rzecz środowiska" cz. 1
3	07.05.2020	Obszary 2.1, 2.2 i 2.3 Podprogram na rzecz klimatu "Przygotowanie wniosku do Programu LIFE w zakresie klimatu" cz. 1
4	26.05.2020	Obszary 1.2 i 1.3 Podprogram na rzecz środowiska "Przygotowanie wniosku do Programu LIFE" Przyroda i różnorodność biologiczna (z elementami Zarządzania i Informacji na rzecz Środowiska) cz. 2
5	27.05.2020	Obszar 1.1 i 1.3 Podprogram na rzecz środowiska "Przygotowanie wniosku do Programu LIFE" Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami (z elementami Zarządzania i Informacji na rzecz Środowiska) cz. 2
6	09.07.2020	Obszary 2.1, 2.2 i 2.3 Podprogram na rzecz klimatu "Przygotowanie wniosku do Programu LIFE" Podprogram działań na rzecz klimatu cz. 2
7	03.09.2020	Obszary 2.1, 2.2, 2.3 Podprogram na rzecz klimatu "Przygotowanie wniosku do Programu LIFE" Podprogram działań na rzecz klimatu cz. 3
8	16.12.2020	Obszary 1.2 i 1.3 Podprogram na rzecz środowiska "Europejskie i krajowe wyzwania z zakresu ochrony przyrody" Przyroda i różnorodność biologiczna (z elementami Zarządzania i Informacji na rzecz Środowiska)

Konsultacje wniosków

KPK LIFE konsultował również wnioski przygotowywane do LIFE w ramach naboru 2020. W naborze LIFE 2020 przeprowadzono konsultacje łącznie 78 wniosków i koncepcji projektów LIFE, w tym dotyczących obszaru:

- środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami (ENV) - 16,
- przyroda i bioróżnorodność (NAT) - 16,
- Informacja i zarządzanie w zakresie środowiska (GIE) - 13,
- ograniczanie zmian klimatu (CCM) - 11,
- adaptacja do zmian klimatu (CCA) - 11,
- informacja i zarządzanie z zakresie klimatu (GIC) - 12,

5 koncepcji projektów nie przyporządkowano do obszaru tematycznego.

W konsultacje zaangażowanych było merytorycznie 4 pracowników oraz 1 administracyjnie. Eksperti KPK zaangażowani byli również w konsultacje przygotowywanych 6 projektów zintegrowanych LIFE.

Przewiduje się także konsultowanie około 15 wniosków w ramach Podprogramu na rzecz środowiska, Podprogramu na rzecz klimatu i projektów zintegrowanych, które już zostały (środowisko) i zostaną (klimat i PZ) zaproszone przez KE do złożenia pełnej wersji wniosku.

Duża część zapytań natury ogólnej obsługiwana była również na bieżąco poprzez uruchomiony dedykowany adres e-mail EkonsultantLIFE@nfosigw.gov.pl oraz telefonicznie.

Promocja Programu LIFE

W roku 2020 nastąpiło zacieśnienie współpracy z MKiŚ w zakresie promocji programu LIFE:

- w dniu 26.02.2020 r. z inicjatywy MK z udziałem KPK LIFE odbyło się spotkanie ws. projektów zintegrowanych, w którym przedstawiciele KE i EASME, Angelo Salsi i Maja Mikosińska, wyjaśniali wątpliwości potencjalnych beneficjentów z jednostek sektora administracji publicznej;
- w dniu 20.04.2020 r. odbyło się spotkanie Ministra Adama Guibourgé-Czetwertyńskiego z Zastępcą Prezesa Zarządu NFOŚiGW Arturem Lorkowskim, na którym zaprezentowano plany NFOŚiGW w zakresie LIFE na rok 2020 oraz cele długoterminowe;
- w dniu 29.06.2020 r. miała miejsce wspólna konferencja prasowa Ministra Adama Guibourgé-Czetwertyńskiego, Ministra Krzysztofa Mazura, Zastępcy Prezesa Zarządu NFOŚiGW Artura Lorkowskiego z przedstawicielami projektów zintegrowanych zakwalifikowanych przez KE w naborze 2019 r., podczas której zaprezentowano wstępne wyniki naboru LIFE w 2020 r., w tym decyzję o zakwalifikowaniu 2 projektów zintegrowanych,
- w dniu 10.07.2020 r. odbyło się spotkanie z Dyrektorem Departamentu Leśnictwa i Łowiectwa MŚ oraz przedstawicielami PGL LP, CKPŚ, IBL w sprawie projektów LIFE przygotowywanych przez jednostki związane z PGL LP;
- w dniach 16.07.2020 r. i 30.07.2020 r. miały miejsce spotkanie przedstawicieli NFOŚiGW pod przewodnictwem Zastępcy Prezesa Zarządu NFOŚiGW Artura Lorkowskiego z Panią Minister Małgorzatą Golińską Sekretarzem Stanu, Głównym Konserwatorem Przyrody oraz jednostkami organizacyjnymi PGL LP, oraz GDOŚ, oraz IBL w sprawie współpracy dotyczącej przygotowania projektów LIFE w obszarze Przyroda;
- w dniu 20.11.2020 r. na platformie ZOOM odbyło się uroczyste zawarcie umów o współfinansowanie przez NFOŚiGW projektów zintegrowanych LIFE z udziałem Ministra Klimatu i Środowiska Michała Kurtyki, Marszałka Województwa Małopolskiego Witolda Kozłowskiego, Wicemarszałka Województwa Małopolskiego Tomasza Urynowicza, Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Przemysław Dacy, Dyrektora Regionalnego Zarządu

Gospodarki Wodnej w Warszawie Anny Łukaszewskiej-Trzeciakowskiej, Zastępcy Prezesa Zarządu NFOŚiGW Artura Lorkowskiego,

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska zaangażowało się w rozpropagowywanie informacji na temat wydarzeń organizowanych przez NFOŚiGW oraz KE.

Ponadto:

- na początku 2020 roku rozpoczęto współpracę z Parkami Krajobrazowymi i przygotowano prezentacje na temat programu LIFE, które omówiono 6 lutego na spotkaniu z przedstawicielami Parków Krajobrazowych. Kolejne planowane spotkania zostały odwołane ze względu na stan epidemiczny i dalsze kontakty podtrzymywane były w trakcie webinarium z zakresu ochrony przyrody w dniach 28 kwietnia, 26 maja i 16 grudnia 2020 r.,
- nawiązano strategiczną współpracę z PGW Wody Polskie, realizującą obecnie m.in. Krajowy program renaturyzacji polskich rzek. Oczekuje się, że w kolejnych naborach przygotowanych zostanie co najmniej kilka dużych i ważnych projektów przyrodniczych dotyczących ochrony rzek. W procesie tym mają również uczestniczyć regionalne dyrekcje ochrony środowiska,
- udało się również zaktywizować organizacje pozarządowe, które w perspektywie finansowej 2007 - 2013 były bardzo aktywne w aplikowaniu o środki LIFE, w ramach naboru 2020 21 fiszek projektowych / wniosków zostało złożonych przez tę grupę podmiotów. W rezultacie w wyniku oceny fiszek projektowych w obszarze Przyroda i różnorodność biologiczna wszystkie 5 CN zaakceptowanych w tym obszarze przez KE zostało złożonych przez organizacje pozarządowe.

Pozostałe aktywności KPK LIFE

Ponadto realizowane były następujące działania:

- prowadzenie strony internetowej <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/instrument-finansowy-life/>,
- tłumaczenie dokumentów, takich jak Wytyczne KE dla Wnioskodawców LIFE, określających wymogi, zgodnie z którymi przygotowywane są wnioski składane w naborach LIFE, a także zasady oceny wniosków LIFE – łącznie 9 dokumentów KE (ocena wniosków – klimat, ocena wniosków – środowisko, ocena wniosków – projekty zintegrowane, wytyczne – zarządzanie i informacja, wytyczne – klimat, wytyczne – przyroda, wytyczne – środowisko, wytyczne – projekty zintegrowane, dodatkowe wytyczne dla wnioskodawców),
- udział w wirtualnej konferencji KE “Dzień Informacyjny LIFE” 30.04.2020 r.,
- udział w webinarium "European Green Deal 2050, challenges of transformation" 12.05.2020 r. w ramach projektu LIFE Climate CAKE PL. Wydarzenie zorganizowane zostało przez KOBIZE wraz ze Stałym Przedstawicielstwem RP przy Unii Europejskiej,
- udział w seminarium online KE skupiającym się na zagadnieniach klimatycznych, a w szczególności dostosowaniu się do zmian klimatu (CCA) 12.05.2020 r.,
- udział w webinarium KE “LIFE dla bezkręgowców” 18.06.2020 r.,
- udział w spotkaniach LIFE Expert Group: 25.06.2020 r. i 17.11.2020 r.,
- udział w spotkaniu w dniach 07.10-08.10.2020 r. “LIFE19 Welcome Meeting” (online) moderowanym przez pracowników NEEMO, dotyczącym rozpoczęcia realizacji projektów z Naboru 2019,
- udział w webinarium KE “Neutralność klimatyczna w sektorze rolnictwa i leśnictwa” w październiku 2020 r.,
- monitoring rozpowszechniania w mediach informacji o Programie LIFE,
- prowadzenie na stronie NFOŚiGW - formularza kojarzenia podmiotów „*Find your partner for LIFE!*”, który ma za zadanie pomóc w znalezieniu podmiotów zainteresowanych współpracą w ramach projektów LIFE,

- dystrybucja książki Polskie projekty LIFE (wersja drukowana) wśród polskich Beneficjentów Programu LIFE oraz w 7 Ministerstwach, Urzędach Marszałkowskich, Wojewódzkich Funduszach Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej, Parkach Narodowych,
- dystrybucja materiałów promocyjnych wśród pracowników NFOŚiGW wspierających Program LIFE i jego działalność promocyjną oraz w MŚ i MON. Materiały posłużyły również jako nagrody dla autorów pierwszych fiszek projektowych konsultowanych w ramach eKonsultantaLIFE oraz w konkursie zorganizowanym w ramach jednego z przyrodniczych webinarium szkoleniowych.

6.2 Działania planowane do zrealizowania w 2021 r.:

Do najważniejszych zaplanowanych do realizacji działań w roku 2021 należą:

- konsultowanie wniosków do Programu LIFE, w tym Koncepcji projektów w naborze dwuetapowym oraz pełnych wniosków,
- organizacja co najmniej 6 szkoleń pisania wniosków do Programu LIFE (maj/czerwiec/lipiec 2020 r.) oraz kilku webinarium skierowanych do konkretnych grup odbiorców i potencjalnych wnioskodawców, takich jak przedstawiciele biznesu, czy instytutów naukowo-badawczych,
- organizacja Dnia Informacyjnego LIFE w wersji on-line (maj 2021),
- prace nakierowane na projekty zintegrowane – konsultacje z potencjalnymi wnioskodawcami i wsparcie przy weryfikacji koncepcji projektu, a potem wniosku,
- tłumaczenie wytycznych LIFE dla wnioskodawców, zasad oceny wniosków, zgodnie z którymi przygotowywane są wnioski składane w naborach LIFE,
- usprawnienie narzędzia wyszukiwania partnerów do realizacji projektów LIFE pn. Find your partner for LIFE – szczególnie pomocny i ważny element dla projektów międzynarodowych,
- korzystanie z narzędzia Inkubator Wniosków LIFE – w nowej wersji skierowany on będzie do wszystkich podmiotów zainteresowanych przygotowaniem ambitnego projektu LIFE, o wysokiej Europejskiej Wartości Dodanej,
- uczestnictwo w konferencjach/seminariach/spotkaniach, podczas których będzie prezentowany Program LIFE, przede wszystkim on-line,
- prowadzenie strony internetowej <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/instrument-finansowy-life/>,
- działania informacyjno-promocyjne, w tym artykuły sponsorowane,
- monitoring rozpowszechniania w mediach informacji o Programie LIFE,
- rozpoczęcie prac nad koncepcją Projektu Budowania Potencjału.

Załączniki:

1. *Nabór 2020 - Polskie wnioski złożone w II fazie Podprogramu działań na rzecz środowiska, wnioski zaproszone do fazy rewizji w Podprogramie działań na rzecz klimatu oraz koncepcje projektów zintegrowanych zaproszone do II fazy.*
2. *Zestawienie realizowanych projektów LIFE+/LIFE (z udziałem dofinansowania KE i NFOŚiGW).*
3. *Tabela wskaźników Projektu Budowania Potencjału.*

